

- Liite 1. Esimerkkejä hankkeista, jotka edistävät pohjoismaista tasa-arvoyhteistyötä vuonna 2019
- Liite 2. Hanketoiminta ja investoinnit tasa-arvoon Pohjoismaiden ministerineuvostossa Islannin puheenjohtajuuskaudella 2019
- Liite 3. Vuoden 2019 ja loppuvuoden 2018 julkaisut
- Liite 4. Tilastollinen selonteko pohjoismaisen yhteistyön sukupuolijakaumasta

Tasa-arvoselonteko 2019

Johdanto

Pohjoismaiden neuvosto (PN) on pyytänyt selontekoa Pohjoismaiden ministerineuvoston (PMN) tasa-arvotyöstä ja tasa-arvon valtavirtaistamisesta pohjoismaisessa yhteistyössä.

Vuoden 2019 tasa-arvoselonteossa todetaan, että Pohjoismaiden ministerineuvoston sektorit pyrkivät aktiivisesti sisällyttämään tasa-arvonäkökulman uusiin yhteistyöohjelmiinsa.

Sektoreilta on erityisesti tiedusteltu niiden tasa-arvotavoitteita ja tasa-arvon valtavirtaistamista hankkeissa ja hankeprosesseissa. Lisäksi niiltä on pyydetty määrällinen raportti hankkeiden ja niihin liittyvien prosessien sukupuolijakaumasta sekä tiedusteltu, miltä osin sukupuolijakaumasta tarvitaan määrällistä informaatiota.

Jotkin sektorit ovat tehneet analyysseja ja tutkimuksia, joilla on valotettu sukupuoleen liittyviä alakohtaisia ongelmia. Lisäksi on laadittu alakohtaisia tilastoja ja aineistoja. Sektorien tasa-arvotavoitteena on ensisijaisesti tasa-arvonäkökulman valtavirtaistaminen kaikissa toimissa. Osa sektoreista on asettanut myös määrällisiä tavoitteita. Sektorit hyödyntävät käytännön tasa-arvotyössä pääasiassa omia tukiohjelmiaan sekä laitoksiaan ja muita yhteistyöelimiä.

Tasa-arvoselonteossa todetaan, että useimmat sektorit ottavat huomioon tasa-arvonäkökulman hankkeissaan ja osittain myös hankeprosesseissaan. Tämän vuoden selonteko kuvaa Pohjoismaiden ministerineuvoston meneillään olevaa työtä tasa-arvon valtavirtaistamiseksi ohjausasiakirjoissa, hankeprosesseissa ja työrotiineissa.

Liitteessä 1 kerrotaan vuonna 2019 toteutetuista tasa-arvoa edistävästä hankkeista. Liitteessä 2 kuvallaan tasa-arvoasiain ministerineuvoston (MR-JÄM) Islannin puheenjohtajakaudella vuonna 2019 toteuttamia hankkeita ja toimenpiteitä. Liitteessä 3 on listattu vuoden 2018 loppupuolella ja vuonna 2019 ilmestyneet julkaisut. Liite 4 sisältää pohjoismaisen yhteistyön sukupuolijakaumaa koskevia tilastoja.

Tasa-arvon valtavirtaistaminen strategiana

Kestävä ja tasa-arvoinen pohjoismainen yhteistyö edellyttää tasa-arvonäkökulman valtavirtaistamista Pohjoismaiden ministerineuvoston kaikkien sektorien toiminnassa. Vuosien 2019–2022 pohjoismaisessa yhteistyöohjelmassa painotetaan vahvasti sekä naisten että miesten, tyttöjen ja poikien osaamisen ja kokemusten hyödyntämistä ja heidän vaikutusmahdollisuuksiensa turvaamista. Yleistavoitteena on tehokas ja määrätietoinen työ neljän painopistealueen haasteiden selättämiseksi. Nämä alueet ovat tulevaisuuden työ ja talouskasvu, hyvinvointi, terveys ja elämänlaatu, valta ja vaikuttaminen sekä miehiin ja maskuliinisuuteen suuntautuva tasa-arvotyö. Pohjoismaisten yhteistyöministerien (MR-SAM) tekemän päätöksen nojalla kaikkien pohjoismaisen yhteistyön sektorien on määritettävä ja saavutettava sukupuolten tasa-arvoa koskevat alakohtaiset tavoitteet ja raportoitava siihen liittyvästä työstä. Sektorien tulee valtavirtaistaa sukupuolinäkökulma omassa työssään ja sisällyttää se päätöksiinsä ja aloitteisiinsa.

Tasa-arvon valtavirtaistaminen ohjausasiakirjoissa ja tavoitteissa

Seuraavassa esitellään tasa-arvonäkökulman valtavirtaistamista sektorien ohjausasiakirjoissa, alakohtaisten ongelmien selvittelyä analyysein ja tutkimuksin sekä tilastojen hyödyntämistä sektorien tasa-arvotyössä.

Kaikki sektorit ovat jossain määrin valtavirtaistaneet tasa-arvonäkökulman ohjausasiakirjoissaan

Tasa-arvo on valtavirtaistettava Pohjoismaiden ministerineuvoston toiminnassa horisontaalisesti, joten se näkyy usein sektorien ohjausasiakirjoissa. Tasa-arvonäkökulma on sisällytetty erityisesti sektorien yhteistyöohjelmiin. Peräti yksitoista sektoria kuudestatoista on valtavirtaistanut tasa-arvonäkökulman yhteistyöohjelmassaan. Lisäksi tasa-arvonäkökulma on sisällytetty useimpiin strategioihin ja puheenjohtajakauden ohjelmiin.

Tasa-arvonäkökulma näkyy monien sektorien yhteistyöohjelmissä. **Oikeusyhteistyön ministerineuvoston (MR-LAG)** yhteistyöohjelmasta ilmenee, että oikeusalan yhteistyön yhteisenä teemana on naisten ja miesten välisen tasa-arvon periaate ja seksuaalisen häirinnän torjuminen. **Maa- ja metsätalous-, kalastus- ja elintarvikeasiain ministerineuvoston (MR-FJLS)** yhteistyöohjelmassa viitataan yleisesti tasa-arvoon. Metsätalouden sektorilla on vuosia 2018–2021 koskeva strategia. Siinä tasa-arvo mainitaan yhtenä viidestä kyseisen kauden pääaloitteesta, ja sen tarkoituksena on: *“Improve gender equality and social inclusion, ensuring that equality becomes a regular feature of work in the Nordic forest sector”*. Myös metsätalouden sektorin pitkän aikavälin strategiassa *“Nordic Forest Solutions”* tasa-arvo mainitaan tärkeänä painopistealueena. **Koulutus- ja tutkimusministerineuvoston (MR-U)** uusi yhteistyöohjelma marraskuulta 2019 perustuu sektorilla tehtyyn strategiseen kehitysohjelmaan. Tasa-arvonäkökulma, kestävyysnäkökulma sekä lasten ja nuorten näkökulma sisällytetään edelleenkin sektorin toimenpiteisiin.

Työelämäalan ministerineuvoston (MR-A) yhteistyöohjelma keskittyy neljään painopistealueeseen, joissa kaikissa on mukana tasa-arvonäkökulma. Erityisesti voidaan mainita painopistealue nro 4 eli kotoutumisen, yhtäläisten mahdollisuuksien ja liikkuvuuden vahvistaminen pohjoismaisilla työmarkkinoilla. Tämän painopistealueen yhtenä osatavoitteena on yhtäläisen kohtelun ja sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen työelämässä. Työelämäalueen yhteistyössä painotetaan sukupuolesta, etnisyydestä, toimintarajoitteesta yms. riippumattomaa yhdenvertaista kohtelua ja työmarkkinoiden eriytymisen ehkäisemistä.

Energiasektori (MR-TILLVÄXT) on sisällyttänyt tasa-arvonäkökulman myös yhteistyöohjelmiin, budjettiteksteihin, Pohjoismaisen energiantutkimuksen (NEF) ohjauskirjeisiin sekä tarvittaessa projektivaukuksiin. NEF on määritellyt tasa-arvotavoitteensa ja -pyrkimyksensä tasa-arvolinjauksissaan¹. **Ympäristö- ja ilmastoasiain ministerineuvoston (MR-MK)** uudessa yhteistyöohjelmassa todetaan: *“Lasten ja nuorten näkökulma ja tasa-arvo ovat tärkeitä pohjoismaisessa ympäristö- ja ilmastoyhteistyössä.”*

Lapsi- ja nuorisoyhteistyön komitea (NORDBUK) viittaa Pohjoismaiden ministerineuvoston poikkihallinnolliseen lapsi- ja nuorisoyhteistyön strategiaan 2016–2022. Siinä korostetaan, että on tärkeää ymmärtää sukupuolesta johtuvia elinolojen eroja. Tärkeitä seikkoja ovat myös sukupuoli-identiteetti tai sukupuolen ilmaisu, seksuaalinen suuntautuminen, toimintarajoite, etninen tausta ja uskonto. Monialainen näkemys onkin hyvin mukana lapsia ja nuoria koskevassa strategiassa. Myös **kulttuuriministerineuvosto (MR-K)** viittaa Pohjoismaiden ministerineuvoston poikkihallinnolliseen lapsi- ja nuorisostrategiaan ja Pohjoismaiden ministerineuvoston kestävä kehityksen strategiaan. Lisäksi mainitaan, että kulttuurilaitosten tulee määrätietoisesti pyrkiä panemaan täytäntöön yhteistyöministerien (MR-SAM) päätös tasa-arvonäkökulman valtavirtaistamisesta. **Kestävä kehityksen sektori** viittaa Sukupolvi 2030 -ohjelmaan, jossa sanotaan: *“Lasten ja nuorten näkökulma sekä tasa-arvonäkökulma leimaavat koko ohjelmaa.”*

Aluepolitiikkasektorin yhteistyöohjelmassa tasa-arvoa kuvataan horisontaalisena painopistealueena. Se on kirjattu myös Nordregion ohjauskirjeeseen: *“Nordregio pyrkii systemaattisesti valtavirtaistamaan sukupuolten*

¹ <https://www.nordicenergy.org/wp-content/uploads/2018/06/Gender-policy-of-Nordic-Energy-Research.pdf>

välisen tasa-arvon omassa toiminnassaan, niin ohjelmissa ja hankkeissa kuin organisaation johdossa ja henkilöstöasioissakin (...).” Elinkeinosektorilla tasa-arvonäkökulma sisältyy Nordic Innovationin yhteistyöohjelmaan ja ohjauskirjeeseen sekä projektikuvauksiin. Ohjauskirjeessä se on muotoiltu seuraavasti: ”Järjestön on kaiken akateemisen toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa arvioitava toimintaansa suhteessa [...] elinkeinopolitiikan virkamieskomitean (ÄK-N) hankkeiden relevantteihin suosituksiin tasa-arvonäkökulman valtavirtaistamisesta. Tavoitteena on edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa elinkeinoelämässä ja innovaatiosektorilla valtavirtaistamalla miesten ja naisten välinen tasa-arvo sektorin toiminnassa [...]”

Kansainvälisen yhteistyön alalla viitataan Pohjoismaiden ministerineuvoston arktiseen yhteistyöohjelmaan 2018–2021, joka sisältää neljä Agenda 2030:een liittyvää teemaa. Kestävän kehityksen tavoite 5 on sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen. Yhteistyöohjelman projektihakemusten muodollisissa hyväksymiskriteereissä viitataan Pohjoismaiden ministerineuvoston tasa-arvostrategiaan. Venäjän, Viron, Latvian ja Liettuan kanssa tehtävän yhteistyön suuntaviivoissa tasa-arvo on sisällytetty määrättyihin priorisoituihin alueisiin kuten demokratian lujittamiseen ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen. Pohjoismaiden ministerineuvoston Baltian maiden toimisto työskentelee tasa-arvoasioissa samalla tavalla kuin Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristö, eli sekä valtavirtaistamalla että erityistoimenpiteillä, esimerkiksi ”Women go tech” -hankkeella Liettuassa.

Analyytit ja tiedontarve

Koska monet sektorit ovat valtavirtaistaneet tasa-arvonäkökulman ohjausasiakirjoissaan, tarkastelemme nyt, miten sektorit painottavat niiden omalle politiikanalalle ominaisia kysymyksiä.

Alakohtaisia ongelmia valotetaan analysein ja tutkimuksiin

Jotkut sektorit ovat analysoineet tasa-arvoon liittyviä erityisongelmia omalla politiikanalallaan. Maa- ja metsätalous-, kalastus- ja elintarvikeasiain ministerineuvoston (MR-FJLS) alaisuuteen kuuluva Yhteispohjoismainen metsäntutkimus (SNS) ryhtyi vuonna 2018 analysoimaan miesten ja naisten tasa-arvotilannetta pohjoismaisella metsäsektorilla. Analyysin arvioidaan valmistuvan vuoden 2019 kuluessa. Kestävän kasvun ministerineuvoston (MR-TILLVÄXT) alainen Pohjoismainen energiantutkimus (NEF) on energiantutkimukseen liittyvän tasa-arvotyön yhteydessä analysoinut energiantutkimusohjelmien sukupuolinäkökulmaa.

Koulutus- ja tutkimusministerineuvosto (MR-U) toteuttaa yhdessä tasa-arvoasiain ministerineuvoston (**MR-JÄM**) ja työelämäalan ministerineuvoston (**MR-A**) kanssa STEM-hankkeen, jossa tarkastellaan kestävyyttä ja tasa-arvoa tulevaisuuden huipputeknologisessa työelämässä. Hankkeella halutaan saada tietoa siitä, miten Pohjoismaat toimivat sukupuolijakauman parantamiseksi koulutuksissa ja ammateissa, jotka ovat kysytyjä STEM-aloilla ja miten tämän työn odotetaan edistävän kestävyyttä ja tasa-arvoa tulevaisuuden työmarkkinoilla. Viime vuonna ilmestyi pääministerien aloitteeseen sisältyvä julkaisu ”The Nordic Gender Effect at Work: Nordic experiences on parental leave, childcare, flexible work arrangements, leadership and equal opportunities at work”. MR-A oli mukana hankkeessa. Vuonna 2019 ilmestyi raportti ”Nordic integration and settlement policies for refugees: A comparative analysis of labour market integration outcomes”.

Kestävän kehityksen sektori on käynnistänyt vuonna 2019 nuoria ja kestävä elämäntapaa käsittelevän analyysin. Analyysissa tarkastellaan kulutusta myös sukupuolinäkökulmasta ja analysoidaan sukupuolieroja. **Kansainvälisen yhteistyön** sektori on kartoittanut yleisesti yhteistyöpotentiaalia ja laatinut yleisanalyysseja yhteistyömaiden olosuhteista ja yhteistyökumppaneiden priorisoimista aiheista. **Oikeusyhteistyön ministerineuvosto (MR-LAG)** on käynnistänyt tutkimuksen naisten roolista väkivaltaisissa ympäristöissä. **Kulttuurisektori** on tutkinut kulttuurianalyysivirasto Kulturanalys Nordenin kautta Pohjoismaiden museotyöntekijöiden sukupuolijakaumaa. Tutkimus osoittaa muun muassa, että Pohjoismaissa suurin osa valtion rahoittamien museoiden työntekijöistä on naisia.

Sektorit käyttävät tilastoja sukupuolittuneiden suuntausten tarkasteluun

Jotkut sektorit pyrkivät tilastojen avulla luomaan yleiskuvan sukupuolittuneista suuntauksista. **Sosiaali- ja terveystieteiden ministerineuvosto (MR-S)** aikoo vastedes esitellä virkamies- ja ministerikokouksissa tilastoja joistakin sektorin käsittelemistä aiheista. Tasa-arvon eri aspekteja sosiaali- ja terveyssektorilla kuvaavat tilastot sisältyvät myös sektorin normaalin työhön. **MR-TILLVÄXTin** alainen **Nordregio** on toteuttanut yhdessä MR-JÄMin yhteistyöelimen **Pohjoismaisen tasa-arvotiedon keskuksen (NIKK)** kanssa tutkimuksen maantieteellisistä eroista naisten ja miesten elinehdoissa Pohjoismaissa. **MR-A** on julkaissut vuonna 2019 tilastolehtisen Pohjoismaiden työelämästä. Siinä on painotettu erityisesti tasa-arvotilastoja ja esitetty muun muassa tilastoja miesten ja naisten palkkaeroista, miesten käyttämistä vanhempainvapaista ja naisten osuudesta tutkimuksen ja teknologian alalla. Raportti ”Nordic integration and settlement policies for refugees: A comparative analysis of labour market integration outcomes” sisältää jonkin verran sukupuolen mukaan eriteltyjä tilastoja.

MR-K:n alainen **Pohjoismaisten kulttuuripalkintojen sihteeristö** raportoi pohjoismaisten kulttuuripalkintojen palkintoehdokkaiden ja voittajien sukupuolijakaumasta. MR-TILLVÄXTin alainen **Pohjoismainen energiantutkimus** on energiantutkimukseen liittyvän tasa-arvotyön yhteydessä hyödyntänyt tilastoja selvittäessään muun muassa projektinvetäjien sukupuolijakaumaa. **Kestävän kehityksen** sektorin tavoitteena on ollut pohjoismaisten kestävän kehityksen tilastojen uudistaminen vuonna 2019 tai 2020. Niihin on tarkoitettu sisällyttää uusia näkökulmia, joissa tasa-arvo valtavirtaistetaan.

Jotkut sektorit haluavat lisää tilastoja tietyiltä alueilta

Jotkut sektorit kaipaavat lisää tilastoja useilta alueilta. Taustalla on toive valaista sukupuolittuneita suuntauksia mahdollisimman monesta näkökulmasta. **MR-FJLS:n** mukaan maatalous- ja metsätaloussektoreilla on olemassa jonkin verran tilastoja, mutta Pohjoismaiden kalastussektorilla niitä on vähemmän, ja siellä tarvitaankin parempia tilastoja miesten ja naisten tasa-arvosta. Lisäksi muun muassa ruoka-, palvelu- ja ravintola-alalla on merkittäviä tasa-arvohaasteita, ja lisätietoa tarvitaan myös ravintola-alan naisten kokemuksista. Kulttuurin alalla tarvitaan lisätietoa ja sukupuolen mukaan eriteltyjä tilastoja taiteilijoiden ja kulttuuriyöntekijöiden tulotasosta ja liikevaihdosta. Tämä koskee myös niitä kulttuuriyöntekijöitä, jotka eivät ole kulttuurilaitosten palveluksessa. Lisäksi tarvitaan **tilastoja** konsertteihin, festivaaleille ja näyttelyihin kutsuttujen taiteilijoiden sukupuolijakaumasta. Tilastoja tarvitaan myös taiteilijoista, joiden teoksia on ostettu kirjastoihin ja museoiden kokoelmiin. **MR-A** on havainnut, että STEM-aloilla toimivista naisista tarvitaan edelleen lisää tietoa.

Tasa-arvoindikaattorit

Sihteeristö on vuodesta 2017 lähtien pyrkinyt parantamaan pohjoismaisten tilastojen kestävyttä ja strategisuutta. Tämä koskee nyt myös tasa-arvoindikaattoreita.

Pohjoismaiset tasa-arvoindikaattorit kehitettiin vuosina 2014–2016 MR-JÄMin hankkeessa, johon oli myönnetty 600 000 Tanskan kruunua. Hankkeen tuloksena syntyi käsikirja ”Nordic Gender Equality in Figures 2015”², joka sai oman teemasivun norden.org-sivustossa. Käsikirja oli myös Stathost-tietokantana. Tasa-arvoindikaattorit ovat olleet menestys, ja teemasivu on ollut norden.org-sivuston suosituimpia sivuja. Käsikirjaa on ladattu toukokuuhun 2019 mennessä 10 291 kertaa, ja se on kahdenneksitoista ladatuin kaikista pohjoismaisista julkaisuista.

MR-JÄMin tasa-arvoindikaattorirahoituksen päättyttyä 2016 ÄK-JÄM päätti 2017, että indikaattorit sisällytetään kokonaisuudessaan Nordic Statistics³/Nordic iLibraryyn⁴. Aiemmasta poiketen tämä ratkaisu ei edellyttänyt MR-JÄMin jatkuvaa rahoitusta, mutta sektori osallistui 150 000 Tanskan kruunun kertasummalla iLibrary-työkalujen

² Nordic Gender Equality in Figures 2015. (2015). <https://doi.org/10.6027/ANP2015-733>

³ Nordic Statistics <https://www.nordicstatistics.org/>

⁴ Nordic iLibrary <https://www.nordic-ilibrary.org>

kehittämiseen relevanttien tilastojen erittelemiseksi sukupuolen mukaan. Työkalu hyödyttää siis kaikkia sektoreita.

Viime vuosien aikana on tapahtunut kaksi asiaa: 1) norden.org-sivuston ulkoasu ja järjestelmä uusittiin syyskuussa 2018, jolloin tasa-arvoindikaattorit katosivat verkkosivuilta; 2) pohjoismaiset tilastot toimittaa nykyään Statisticon. Sihteeristö priorisoi vuonna 2019 norden.org-sivustoon laadittavaa uutta teemasivu ja joidenkin tasa-arvoindikaattorien sisällyttämistä siihen. On tärkeää, että kunkin indikaattorin yhteydessä selitetään, miksi se kuvastaa tasa-arvoa tai sen puutetta ja mihin suuntaan kehitys kulkee. Sihteeristö piti huhtikuussa NIKKin kanssa työpajan, jossa pohdittiin, mitkä indikaattorit poistettaisiin tai päivitetäisiin. Sihteeristö arvioi teemasivun olevan toiminnassa kesällä 2019. Lisäksi sihteeristö ja NIKK jatkavat uusien indikaattoreiden kehittämistä ministerineuvoston nykyisen tilastostrategian puitteissa Statisticonin tuella. Ne selvittävät, voidaanko mukaan ottaa uusia indikaattoreita 1) maahanmuutosta ja maahanmuuttajien palkkatilastoista, 2) terveydestä ja hoivasta, 3) miehistä ja eri tyyppisestä maskuliinisuudesta sekä 4) seksuaalisesta väkivallasta ja häirinnästä.

Sukupuoli ja edustus Pohjoismaiden ministerineuvoston hankkeissa

Sektorit tekevät tasa-arvotyötä eri tavoin hankkeilla, tukiohjelmilla ja muilla toimenpiteillä. Jäljempänä selostetaan, miten sektorit sisällyttävät tasa-arvonäkökulman hankkeisiinsa ja projektiprosesseihinsa sekä tarkastellaan hankeryhmien sukupuolijakaumaa.

Joillakin sektoreilla priorisoidaan projektiryhmien tasaista sukupuolijakaumaa

MR-A:n tavoitteena on, että tasa-arvo ulotettaisiin kaikkiin projekteihin. Pitkäkestoissa ja pysyväluonteisissa hankkeissa sukupuolijakauma on tasainen. Esimerkiksi kaksi kolmesta valiokuntasihteeristä on miehiä, ja Nordjobin ohjelmajohtaja on mies. Tutkijoiden sukupuolijakauma on tasainen MR-A:n suuressa tutkimushankkeessa "The future of work: Opportunities and challenges for the Nordic models". **Talous- ja rahapolitiikan ministerineuvoston** (MR-FINANS) hankkeissa, esimerkiksi kotoutumishankkeessa ja Pohjoismaiden talouspolitiikassa, sekä toimittajien että kirjoittajien sukupuolijakauma on tasainen. **MR-S:n** projektijohtajista 2/3 on naisia ja 1/3 miehiä. Terveyden edistämistä pohjoismaisen yhteistyön avulla käsittelevässä Norjan puheenjohtajakauden hankkeessa sukupuolijakauma on 2/3 naisia ja 1/3 miehiä. Ruotsin puheenjohtajakauden etähoito ja -hoivahankkeessa sukupuolijakauma on käytännössä tasainen.

MR-MK:n alaisen **Pohjoismaisen ilmasto- ja ilmaryhmän** vuosina 2018–2019 meneillään olevissa hankkeissa miesten osuus on 58 % ja naisten osuus 42 %. Useimpien työryhmien sukupuolijakauma on tasainen. Vuonna 2018 ja vuoden 2019 alussa julkaistujen yhdeksän projektiraportin kirjoittajien sukupuolijakauma on seuraavanlainen: kaksi raporttia on naisten kirjoittamia, kaksi on miesten kirjoittamia, yhden raportin kirjoittajat ovat tasapuolisesti miehiä ja naisia, kolmessa hankkeessa kirjoittajien joukossa on enemmän miehiä kuin naisia ja yhden hankkeen kirjoittajissa enemmän naisia kuin miehiä. Pohjoismaisessa kemikaaliryhmässä on kutakuinkin tasainen sukupuolijakauma, joka kuitenkin vaihtelee vuosittain ja hankkeittain.

Kestävän kehityksen sektorin Sukupolvi 2030 -ohjelmaan sisältyvässä projektitehtävissä yhden hankkeen toteuttajat olivat kaikki miehiä, ja erään toisen hankkeen toteuttajat kaikki naisia. Kaikissa muissa sukupuolijakauma oli tasainen. Yhdessä vaiheessa hankkeen sukupuolijakauma oli liian epätasainen (neljä miestä johtotehtävissä ja yksi nainen puhtaasti projektin toteuttajana). Asiaan kiinnitettiin huomiota ja tilanne korjattiin. Energiasektorin työryhmissä on kolme naispuolista puheenjohtajaa ja yksi miespuolinen.

Useimmat sektorit kiinnittävät huomiota tasa-arvoon hankkeiden suunnittelussa, täytäntöönpanossa ja arvioinnissa

MR-U kiinnittää huomiota sukupuolijakaumaan muun muassa raportoinnissa. Esimerkiksi aikuisten oppimisen verkoston vuosiraporteissa on osallistujatilasto, josta ilmenee myös sukupuolijakauma.

MR-K on päättänyt tarkastella palkintoehdokkaiden ja voittajien sukupuolijakaumaa erityisesti musiikin ja elokuvan alalla. Tämän päätöksen sekä suoritettujen kartoitusten ja syksyllä 2018 pidetyn työpajan seuranta Pohjoismaiden neuvoston kulttuuripalkintolautakunnat keskustelevat kokouksissaan sukupuolinäkökulmasta ja laadusta, ja palkintosihteeristö laatii sukupuolen mukaan eriteltyjä tilastoja.

NORDBUKin tukiohjelman ohjeissa korostetaan tasa-arvoa ja kestävä kehitystä. Tukiohjelman tuloksista ja seurannasta on raportoitava sekä laadullisesti että määrällisesti. Tulokset ilmoitetaan **Pohjoismaisen kulttuuripisteen** (NKK) vuosikertomuksessa. **Nordic Innovation** pyrkii tasa-arvon turvaamiseen sekä ohjelmien suunnittelussa että täytäntöönpanossa ja esittelee organisaation sukupuolijakauman vuosikertomuksessaan. **Nordregion** projektimallin mukaisesti jokaisen hankkeen sukupuolinäkökulma sekä aiheen että täytäntöönpanon osalta arvioidaan hankkeen käynnistysvaiheessa. **Pohjoiskalotin neuvosto** (sisältyy kansainväliseen yhteistyöhön) on päättänyt päivittää hakemuslomakkeensa ja lisätä siihen kysymyksen sukupuolten välisestä tasa-arvosta. Merenkurkun neuvoston Interreg Botnia-Atlantica-hankkeissa edellytetään aktiivista tasa-arvopyrkimystä niin hankkeen rahoituksessa, täytäntöönpanossa, raportoinnissa kuin arvioinnissakin.

MR-FJLS kehottaa esittämään kalastusyhteistyöhön sisältyvien hankkeiden raportoinnissa lyhyen selonteon tasa-arvon toteutumisesta. **MR-MK:n** projektitoiminnassa pyritään toteuttamaan sektorin toimintaohjelmaa. Sisältöhanketyössä sukupuoli- tai tasa-arvonäkökulma on sisällytetty tarvittaessa hankkeen suunnitteluun ja toteutukseen.

Me Too – Kaikilla työllä ja naisilla on oikeus päättää omasta ruumiistaan

Tyttöjen ja naisten itsemääräämisoikeus nousi keskiöön lokakuussa 2017 alkaneessa Me Too -kansanliikkeessä, joka herätti Pohjoismaissa ainutlaatuisia vastakaikua. Pohjoismaiden ministerineuvosto teki Me Too -kampanjaan liittyvän aloitteen tasa-arvon, seksismin, seksuaalisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ottamisesta päiväjärjestykseen.

Vuonna 2019 on keskusteltu oikeuslaitoksen sisällä esiintyvistä seksuaalisista häirinnästä, ja **MR-LAG** päätti rahoittaa käsikirjan seksuaalisen häirinnän torjumisesta oikeuslaitoksen hallintoelimissä. Virkamieskomiteassa on keskusteltu myös Me Too -liikkeeseen liittyvistä kansallisista toimista. **MR-K** keskusteli toukokuussa 2018 pitämässään kokouksessa Me Too -liikkeestä kulttuurialalla ja hyväksyi yhteisen julkilausuman seksuaalisesta häirinnästä. Kulttuuriministerien Me Too -julkilausumassa todetaan, että kulttuurialalla on sekä johtamiseen että työnantajavastuuseen liittyviä haasteita. NIKK on kartoittanut häirintään liittyvää lainsäädäntöä eri Pohjoismaissa. MR-K päätti kartoituksen nojalla, että Pohjoismaat torjuvat yhteisvoimin seksuaalista häirintää varmistamalla tasa-arvon toteutumisen kulttuurielämän eri toimialoilla ja alueilla.

Aluepolitiikan virkamieskomitea (ÄK-R) keskusteli 27. marraskuuta 2018 pitämässään kokouksessa Me Too -liikkeen merkityksestä aluesektorille. **ÄK-U** on päättänyt osallistua Islannin puheenjohtajakaudella järjestettävän seminaarin rahoitukseen. Seminaari on osa suurempaa pohjoismaista Me Too -liikkeeseen liittyvää konferenssia. **Työelämälalla** Me Too -liikkeen vaikutus sisältyy olennaisella tavalla Islannin puheenjohtajuuskauteen 2019, ja aihetta on käsitelty sekä ministeri- että virkamiestasolla.

Päätelmiä

Sukupuolten välinen tasa-arvo on edelleen huomion keskipisteessä eri sektoreilla. Useimmat sektorit ovat jo valtavirtaistaneet sukupuolten tasa-arvon ohjausasiakirjoissaan, ja monet käyttävät tutkimuksia, analyyseja ja tilastoja tunnistaakseen omalle sektorilleen ominaiset tasa-arvokysymykset. Edellisvuoteen verrattuna useimmat sektorit ovat ilmoittaneet tänä vuonna tarvitsevansa lisää tilastoja tasa-arvoon liittyvien ongelmien valaisemiseksi eri näkökulmista. Tämän vuoden tasa-arvoselonteossa korostuu sekin, etteivät sektorit priorisoi tasa-arvoa pelkästään projekteissa, vaan pitävät tärkeänä myös projektiryhmien tasapuolista

sukupuolijakaumaa. Tasa-arvoja ja edustusta on kuitenkin valvottava järjestelmällisemmin Pohjoismaiden ministerineuvoston hankkeissa ja sopimuksissa. Me Too -liikettä on käsitelty myös vuonna 2019 eri sektoreilla, tosin ei samassa laajuudessa kuin edellisenä vuonna. On myös selvää, että tasa-arvon valtavirtaistaminen on tärkeä väline kestävässä ja tasa-arvoisessa pohjoismaisessa yhteistyössä, ja Pohjoismaiden ministerineuvosto on päässyt siinä pitkälle. Haasteita on silti edelleen. On selvitettävä, miten organisaatio voi parhaalla mahdollisella tavalla järjestelmällisesti valtavirtaistaa tasa-arvon. Se auttaisi saavuttamaan entistä parempia tuloksia ja pitäisi Pohjoismaat edelleenkin tasa-arvon mallialueena. Johtajien osaamisen kehittäminen pohjoismaisissa yhteistyöelimissä, toimistoissa ja laitoksissa sekä aiempaa järjestelmällisempi ja automaattisempi sukupuolitiedon kerääminen hankkeissa ja sektorin tukiohjelmissa on yksi keino.

Esimerkkejä hankkeista, jotka edistävät pohjoismaista tasa-arvoyhteistyötä vuonna 2019

- SNS on käynnistänyt selvityshankkeen sukupuolikielisyksistä pohjoismaisessa metsätaloudessa. Uusi pohjoismainen ruoka -ohjelma on rahoittanut Nordic Sustainability 2.0 -hankkeen, johon sisältyy pohjoismainen konferenssi, Freja Symposium (Kööpenhamina elokuu 2018). Konferenssissa käsitellään naiskokkien asemaa pohjoismaisessa ruokakulttuurissa. Freja Symposium jatkuu vuonna 2019 ilman Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoitusta.

Maa- ja metsätalous, kalastus, vesiviljely ja elintarvikkeet (MR-FJLS)
- Ympäristö- ja ilmastosektori on työskennellyt tasa-arvon parissa hankkeessa, joka käsittelee rahoitusvälineiden jakautumisen vaikutusta. Siinä on otettu huomioon myös sukupuolinäkökulma. Lisäksi MR-KK on laatinut tietolehtisen "Closing the GAP on Gender and Climate Policy: First-ever Gender Action Plan (GAP) adopted under UNFCCC", jossa on tietoa tasa-arvokysymysten merkityksestä ilmastotyössä.

Ympäristö ja ilmasto (MR-MK)
- Elinkeinopolitiikan alalla on tehty työtä erityisesti Nordic Female Entrepreneurs -hankkeessa naisten päivän yhteydessä 8. maaliskuuta 2018. Hanke nostaa esille menestyneitä naispuolisia yrityksen perustajia roolimalleina, millä halutaan kannustaa yhä useampia naisia perustamaan oman yrityksen ja luomaan kasvua ja työpaikkoja. Tavoitteena on myös saattaa yhteen pohjoismaisia naisryttäjiä ja rahoittajia, jotta naisryttäjiä olisi helpompi hankkia pääomaa.

Elinkeinopolitiikka (MR-TILLVÄXT)
- Hanke "Indigenous Youth Voices in the Nordic Arctic: Engaging Inuit Youth Voices in Greenland" toteutetaan digitaalisena tarinankerronnan työpajana, joka järjestetään Nuukissa Grönlannissa grönlantilaisille nuorille. Työpajaan pyritään saamaan mukaan sekä tyttöjä että poikia, ja kaiken läpäisevänä ideana on, että kaikkien ajatukset ja näkökulmat ovat sukupuolesta riippumatta yhtä arvokkaita työpajassa ja lopullisissa tuotteissa, jotka ovat pieniä digitaalisia tarinoita.

Lapset ja nuoret (MR-SAM)
- Sosiaali- ja terveystieteiden virkamieskomitealta (ÄK-S) on pyydetty 500 000 kruunua "Nordenregionenin" vuoden 2020 erikoisjulkaisuun, jonka aiheena on hyvinvointi ja terveysalan digitalisaatio. ÄK-S päätti tuen myöntämisestä 28.5.2019. Hankkeen keskiössä on erityisesti sukupuoliulottuvuus, jota valotetaan tarvittaessa kartoin ja grafiikoin. Myös asiantuntijaryhmien sukupuolijakauman tasapuolisuus on esillä.

Sosiaalipolitiikka (MR-S)
- Digital North -julkilausuma ja digitalisaatioministerineuvoston (MR-DIGITAL) perustaminen vuonna 2017 loivat strategiset ja monialaiset puitteet pohjoismaiselle ja pohjoismais-baltialaiselle digitalisaatioyhteistyölle. MR-DIGITAL tekee yhteistyötä useiden eri sektorien kanssa muuntaakseen julkilausuman tavoitteet konkreettisiksi ja määrätietoisiksi toimenpiteiksi ja hankkeiksi. Esimerkkeinä tästä mainittakoon MR-A:n toiminta, joka liittyy tulevaisuuden työmarkkinoihin, sekä MR-U:n panostus tulevaisuuden osaamiseen, jossa priorisoidaan naisten houkuttamista teknisille aloille.

DIGITAL (MR-DIGITAL)
- Syksyllä 2016 käynnistyi NordForskin tutkimusohjelma "Gender in the Nordic Research and Innovation Area". Kaksi viisivuotista kansainvälisen tason pohjoismaista huippuyksikköä (Nordic Centers of Excellence).

Koulutus ja tutkimus (MR-U)

Hanketoiminta ja investoinnit tasa-arvoon Pohjoismaiden ministerineuvostossa Islannin puheenjohtajakaudella 2019

Tasa-arvoalan pohjoismaista yhteistyötä ohjaa Pohjoismaiden yhteinen visio tasa-arvoisesta Pohjolasta, jossa kaikilla on sukupuolesta riippumatta yhtäläiset mahdollisuudet, oikeudet ja velvollisuudet. Pohjoismaisen tasa-arvotyön ohjenuorana on uusi tasa-arvopoliittinen yhteistyöohjelma 2019–2022.

Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuus kiertää viiden Pohjoismaan kesken, ja vuonna 2019 puheenjohtajana toimii Islanti. Islannilla on tasa-arvon alueella neljä prioriteettia vuonna 2019:

1. Naisiin kohdistuva väkivalta ja sosiaaliset seuraukset Me Too -liikkeen valossa
2. Miesten ja naisten tasa-arvo työmarkkinoilla ja samapalkkaisuus
3. Miehet ja tasa-arvo
4. Sukupuolten tasa-arvo Pohjoismaissa ja arktisella alueella

Lisäksi Islanti on vastannut puheenjohtajakaudellaan myös pohjoismaisesta yhteistyöstä kansainvälisillä foorumeilla ja edistänyt tiedonvaihtoa muun muassa YK:n naisten asemaa käsittelevän toimikunnan kokouksessa (CSW63).

Naisiin kohdistuva väkivalta ja Me Too -liike

Me Too -liikkeen vaikutukset ovat levinneet kahden viime vuoden aikana kuin renkaat vedessä ympäri Pohjoismaita, ja liikettä on kuvattu moderniksi vallankumoukseksi. Kyse on vallasta, sukupuolten välisestä epätasapainosta, eriytyneistä työmarkkinoista ja niiden aiheuttamasta taloudellisesta epätasapainosta, seksuaalisesta häirinnästä ja väkivallasta. Näiden seikkojen sekä pohjoismaisen tasa-arvopoliittisen yhteistyöohjelman 2019–2022 pääteemojen vuoksi Islanti on nostanut Me Toon aiheeksi, joka leimaa kaikkia puheenjohtajakauden toimia.

17.–19. syyskuuta 2019 järjestetään Reykjavikissa sektorienvälinen Me Too -konferenssi, jossa ovat mukana MR-JÄM, MR-A, MR-S, MR-U, MR-K ja MR-LAG. Konferenssi on luonteeltaan yleinen ja akateeminen, ja mukaan kutsutaan pohjoismaisten luennoitsijoiden lisäksi muita tutkijoita, naisjärjestöjen edustajia, poliitikkoja ja aktivisteja. Tarkoituksena on tarkastella Me Too -liikettä kansainvälisessä valossa ja pohtia, miksi liike syntyi, miten sen vaikutukset vaihtelivat maittain ja miten se on jatkanut leviämistään kahden viime vuoden aikana. Konferenssissa tarkastellaan myös alueita, joilla Me Too -liikkeen vaikutus on ollut suurin sekä Me Too -liikkeen vaikutusta naisiin, jotka ovat kokeneet järjestelmällistä syrjintää. Keskiössä on kuitenkin aivan erityisesti Me Too -liikkeen vaikutus nuoriin ja sosiaalisen median rooli yhteiskunnassa. Lisäksi keskustellaan siitä, miten hallitukset, yrittäjät ja kansalaisjärjestöt ovat kulkeneet liikkeen etunenässä.

Miesten ja naisten tasa-arvo työmarkkinoilla ja samapalkkaisuus

Islanti järjesti 4.–5. huhtikuuta 2019 konferenssin yhteistyössä ILO:n, MR-A:n ja The Nordic Gender Effect At Workin kanssa. Konferenssi keskittyi erityisesti vastaamaan työmarkkinoiden tasa-arvokysymyksiin. Tarkoituksena oli analysoida, miten toimintaympäristö vaikuttaa Pohjoismaiden työmarkkinamalleihin, miten mallien säilyminen voidaan turvata ja samalla mukauttaa mallit toimintaympäristöön sopiviksi. Konferenssin lopuksi käytiin kansainvälinen pyöreän pöydän keskustelu miesten ja naisten samapalkkaisuudesta. Se oli järjestetty yhteistyössä EPICin (Equal Pay International Coalition) kanssa, ja tavoitteena oli vaikuttaminen sekä tulosten ja tärkeimpien viestien välittäminen tällä tärkeällä poliitikanalalla. Keskustelussa nousi esille ILO:n tuleva rooli maailmassa, samoin muiden kansainvälisten järjestöjen kuten OECD:n, EU:n ja UN Womenin roolit.

Miehet ja tasa-arvo

Islanti on priorisoinut tasa-arvon alueella miehiä ja maskuliinisuutta. Barbershop-konseptia on käytetty edelleen maskuliinisuusstandardien muuttamiseen. Tämän teeman yhteydessä on myös käynnistetty yhteistyö Promundon kanssa. Se on seuranta MR-JÄMin toukokuussa 2018 tekemälle päätökselle käynnistää uusia miehiin ja tasa-arvoon liittyviä yhteispohjoismaisia aloitteita. Yhdistävänä teemana oli naisten vaikutusmahdollisuuksien lisääminen ja sen yhteys kestävään kehitykseen. Pohjoismaat järjestivät oheistapahtumia yhteistyössä UN Womenin ja The Nordic Gender Effect at Workin kanssa. Niissä käsiteltiin muun muassa korvamerkittyä vanhempainlomaa ja muita julkisia toimia, joiden avulla vanhemmat voivat helpommin koordinoita perhevastuuta ja työtä. Vuonna 2019 on tarkoitus toteuttaa yhteistyössä Promundon kanssa kyselytutkimus, joka tarjoaa kaikille Pohjoismaille entistä ajantasaisempaa tietoa maskuliinisuusnormeista, vanhemmuudesta ja tasa-arvosta. Kyselytutkimus järjestetään Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Islannissa, ja sen otsikot ovat: 1) demografiset tekijät, 2) käsitys vanhempien vastuusta, 3) lastenhoitotaidot ja prioriteetit, 4) vanhempainvapaan ehdot, 5) media, 6) tapa jakaa vanhempainvapaa, 7) lastenhoito ja laatu aika, 8) mielenterveys, 9) henkilökohtaiset demografiset tekijät ja 10) ammatilliset demografiset tekijät. Tutkimuksen laadunvarmistuksessa on mukana viisi kansallista asiantuntijaa. Lisäksi Promundo ja ruotsalainen MÄN-järjestö ovat valinneet ruotsalaisen kirjailijan ja Tukholman yliopiston dosentin Carl Cederströmin kirjoittamaan pohjoismaisen State of Nordic Fathers -raportin, joka pohjautuu kyselytutkimukseen ja State of the World's Fathers -raporttiin. State of Nordic Fathers -raportti julkistetaan marraskuussa 2019.

Tasa-arvo Länsi-Pohjolassa ja arktisella alueella

Islanti halusi puheenjohtajakaudellaan tuoda esiin Länsi-Pohjolassa tehtävää tasa-arvoyhteistyötä järjestämällä Torshavnissa kesäkuussa Barbershop-konferenssin miehistä ja tasa-arvosta, vanhempainvapaasta ja hoivasta. Konferenssilla haluttiin erityisesti kannustaa miehiä tasa-arvotyöhön ja esitellä hyviä esimerkkejä onnistuneesta politiikasta. Konferenssissa oli alustajina elinkeinoelämän ja tutkimuksen eri tehtävissä toimivia miehiä. Islannin pääministerin kanslia Forsætismálaráðuneytið ja Färsaarten sosiaaliministeriö Almannamálaráðið vastasivat järjestelyistä.

Lisäksi Reykjavikissa järjestetään lokakuussa paneelikeskustelu tasa-arvosta arktisella alueella. Sen järjestää Arctic Circle -verkosto yhdessä Islannin ulkoministeriön kanssa. Arktista aluetta halutaan tuoda tehokkaammin esille, ja paneelikeskustelun pohjana ovat aiemmat hankkeet, aloitteet ja konferenssit. Tarkoituksena on edistää poliittisesti tärkeää keskustelua miesten ja naisten tasa-arvosta ja keskittyä tuleviin haasteisiin ilmastonmuutoksen sekä taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen yhteydessä.

Muu toiminta

Tasa-arvoministerikokous

Pohjoismaiden tasa-arvoministerien kokous järjestetään syyskuussa Me Too -konferenssin yhteydessä, johon ministerit kutsutaan mukaan. Kokouksen teema liittyy Me Too -liikkeeseen ja Pohjoismaiden työhön sen tiimoilta.

Oheistapahtumat ja pohjoismaiset tapahtumat YK:n naisten asemaa käsittelevän toimikunnan (CSW) kokouksessa

11.–12. maaliskuuta pidettiin YK:n naisten asemaa käsittelevän toimikunnan vuosikokous (CSW 63) New Yorkissa YK:n päämajassa. Pääteema oli sosiaaliturvajärjestelmät, julkisten palvelujen saatavuus ja kestävä infrastruktuuri naisten ja tyttöjen voimaannuttamiseksi. Aiheena oli myös naisten voimaannuttamisen merkitys kestäväälle kehitykselle. Pohjoismaainen oheistapahtuma järjestettiin yhteistyössä UN Womenin ja The Nordic Gender Effect at Workin kanssa.

Kahdeksan pohjoismaista tasa-arvoministeriä ovat allekirjoittaneet julkilausuman, joka lähetettiin UN Womenin pääjohtajalle Phumzile Mlambo-Ngcukalle maaliskuussa 2019. Ministerit tähdentävät: "We commit to delivering towards the gender equality goal in Agenda 2030 with unrelenting vigour".

Ministerit ovat kutsuneet YK:n muut jäsenvaltiot tekemään yhteistyötä ja osallistumaan yhteisiin toimenpiteisiin Pohjoismaiden ja UK Womenin kanssa. Näin voitaisiin saada aikaan transformatiivisia muutoksia, jotka auttaisivat saavuttamaan miesten ja naisten välisen tasa-arvon tavoitteet. Yksi muutostyökaluista on The Nordic Gender Effect -hanke. World Economic Forumin "Global Gender Gap Index" antaa kuvan todellisesta "Nordic Gender Effectistä", sillä Pohjoismaat ovat kärkisijoilla tasa-arvoa koulutusta, terveyttä, työelämää ja poliittista valtaa koskevissa arvioinneissa.

UN Womenin pääjohtaja Phumzile Mlambo korostaa, että Pohjoismaiden täysimittainen tuki Agenda 2030:n tasa-arvotavoitteelle on tärkeä viesti muulle maailmalle.

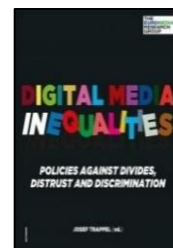
Seminaari nuorista naisista ja miehistä, haavoittuvuudesta ja prostituutiosta

Ruotsi käynnisti puheenjohtajakaudellaan 2018 tutkimuksen nuorista naisista ja miehistä, haavoittuvuudesta ja prostituutiosta. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää prostituution esiintyvyyttä ja yleisyyttä, varmistaa sosiaaliset toimenpiteet ja tutkia eri Pohjoismaissa yksilöiden kokemuksia seksipalvelujen myymisestä. Tutkimus päättyy syksyllä 2019, ja tulokset on tarkoitus esitellä Kööpenhaminassa pidettävässä seminaarissa. Alustava päivämäärä on 20. marraskuuta 2019. Pohjoismaisen tutkimuksen esittelyn ohella asiantuntijat keskustelevat hankkeessa esiin nostetuista ongelmista eli ilmiön yleisyydestä sekä sosiaalisista ja juridisista toimenpiteistä. Lisäksi suunnitellaan maiden yliopistoissa järjestettäviä seminaareja, joissa tutkimusta esitellään kutsutuille sidosryhmille.

Vuoden 2019 ja loppuvuoden 2018 julkaisut

Kirja: Digital Media Inequalities Policies against divides, distrust and discrimination⁵

Kirjassa *“Digital media inequalities”* käsitellään digitaalisen median luomaa eriarvoisuutta. Aiempi eriarvoisuus on suurimmaksi osaksi jäljellä digitalisaation aikakaudella, ja sen myötä on syntynyt uusia eriarvoisuuden muotoja. Tietovajeesta on tullut digitaalista hajaannusta, uutisjournalistiikan haasteena ovat sosiaaliset verkkopajat, ja globaalit monopoliyhtiöt ajavat kansallisten mediayhtiöiden yli. Algoritmin valinta, valvonta, Big data ja esineiden Internet aiheuttavat uudenlaista eriarvoisuutta, joka noudattelee perinteisiä luokka-, sukupuoli-, varallisuus- ja koulutusmalleja. Tässä kirjassa tarkastellaan vanhaa ja uutta mediaa, viestintämahdollisuuksia ja digitaaliseen mediaan siirtymisen haittoja.

Tapaustutkimus: Enhanced Labor Market Opportunities for Immigrant Women⁶

Tämä julkaisu on tulos vertailevasta tutkimuksesta, jossa tarkasteltiin maahanmuuttajanaisten työmarkkinoille pääsyä arktisen alueen pienissä ja keskisuurissa kaupungeissa. Hankkeessa selvitettiin, millaiseen politiikkaan ja millaisiin käytäntöihin kolmessa pienessä ja keskisuurissa pohjoismaisessa kaupungissa on turvaututtu. Nämä kaupungit olivat Akureyri Islannissa, Luulaja Ruotsissa ja Rovaniemi Suomessa. Tavoitteena oli tunnistaa ja jakaa parhaita käytäntöjä, joilla voidaan parantaa maahanmuuttajanaisten mahdollisuuksia kiinnittyä työmarkkinoille.

Tietolehtinen: Closing the GAP on Gender and Climate Policy: First-ever Gender Action Plan (GAP) adopted under UNFCCC⁷

Marraskuussa 2017 hyväksyttiin ensimmäinen Gender Action Plan (GAP). Sen myötä sukupuolinäkökulmasta tuli kiinteä osa globaaleja ilmastoneuvotteluja. Marraskuussa 2018 julkaistu tietolehtinen *“Closing the GAP on Gender and Climate Policy”* korostaa toimintasuunnitelman tärkeyttä ja esittelee esimerkkejä toimista, jotka edistävät sen täytäntöönpanoa.

The Nordic Gender Effect at Work: Nordic experiences on parental leave, childcare, flexible work arrangements, leadership and equal opportunities at work⁸

Pohjoismaissa on vahva talous ja hyvät elinehdot. Sekä miehet että naiset ovat suurelta osin mukana työelämässä. Sukupuolten välinen palkkaero kuitenkin on edelleen olemassa, ja ammatillinen eriytyminen haittaa yhä sukupuolten välistä tasa-arvoa. Pohjoismaiden työpaikkojen sukupuolivaikutukselle on yhteistä se, että investoidaan tasa-arvoon, esimerkiksi perhevapaisiin, lasten päivähoitoon, joustaviin työjärjestelyihin, johtajuuteen ja yhtäläisiin mahdollisuuksiin työelämässä ja että edistykseen pyritään yhteistyöllä.

Muistio: Jämställdhetens ekonomi

⁵ <https://www.norden.org/en/publication/digital-media-inequalities>

⁶ <https://www.norden.org/en/publication/enhanced-labour-market-opportunities-immigrant-women>

⁷ <https://www.norden.org/en/publication/closing-gap-gender-and-climate-policy>

⁸ <https://www.norden.org/en/publication/nordic-gender-effect-work>

Sihteeristön analyysi- ja tilastoyksikön muistio tasa-arvon taloudesta julkistetaan syksyllä 2019. Muistio perustuu tasa-arvosektorin neljään raporttiin. Muistio osoittaa, että Pohjoismaat ovat päässeet pitkälle tasa-arvotyössä. Vielä viisikymmentä vuotta sitten naiset olivat etupäässä kotona, mutta nyt on luonnollista, että he osallistuvat elinkeinoelämään. Se on vaikuttanut merkittävästi sekä yksilöihin että pohjoismaisiin yhteiskuntiin. Muistiossa käydään läpi poliittisia päätöksiä, joiden ansiosta Pohjoismaiden naiset ovat yleisemmin ansiotyössä kuin muiden maiden naiset. Siihen sisältyy myös laskelma siitä, mitä tämä kehitys on merkinnyt Pohjoismaiden taloudelle ja miten sukupuolierojen häivyttäminen vuoteen 2040 mennessä vaikuttaisi talouteen. Muistion pohjana ovat seuraavat raportit, ja se voi toimia niiden pohjoismaisella kielellä laadittuna versiona:

- The Nordic Gender Effect at Work: Nordic experiences on parental leave, childcare, flexible work arrangements, leadership and equal opportunities at work (2018).
- The Ultimate Balancing Act: Work and family in the Nordic region (2016).
- All About Business: Nordic women on boards and in leadership (2016).

Tilastollinen selonteko pohjoismaisen yhteistyön sukupuolijakaumasta

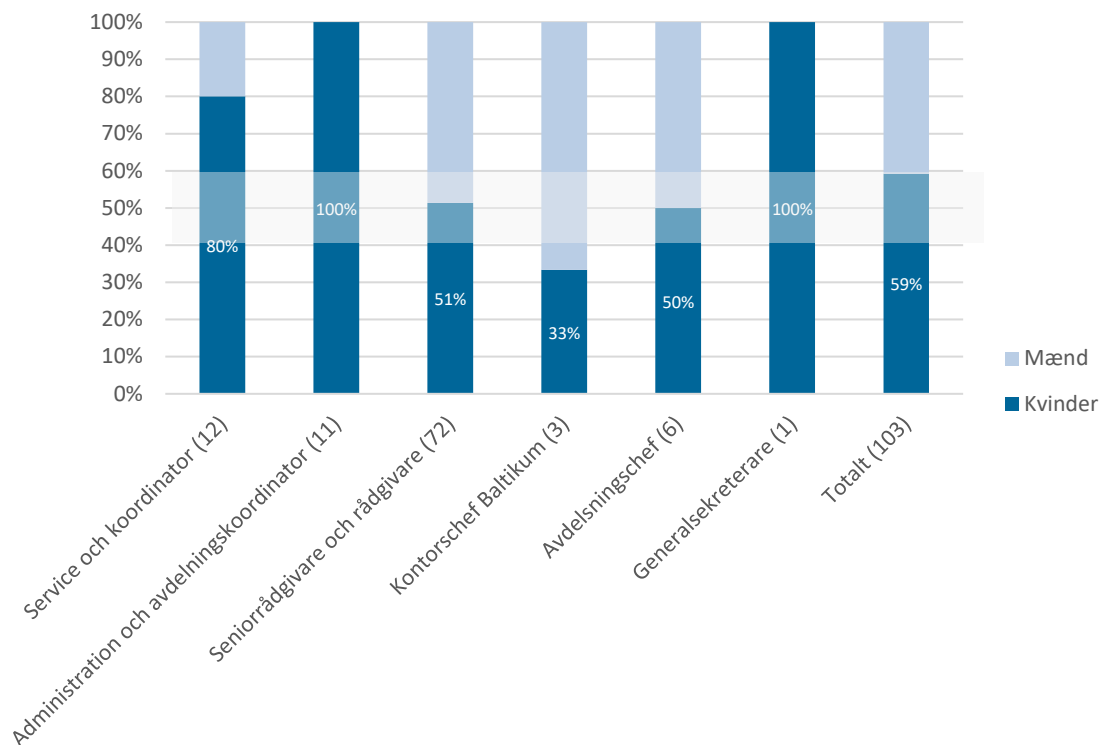
Pohjoismaisella sopimuksella palkattujen työntekijöiden tehtäväryhmittäin laskettu sukupuolijakauma ennallaan Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristössä (PMNS)

Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön on oltava työpaikka, joka tarjoaa sekä naisille että miehille soveltuvat työolot, niin että kummankin sukupuolen edustajat voivat luoda uraa ja yhdistää työn ja perhe-elämän. Tasa-arvosuunnitelmassa myös todetaan, että sukupuolijakauman tulee olla vähintään 40-60 prosenttia kaikilla tasoilla ja kaikessa toiminnassa ja että sukupuolijakaumasta on raportoitava vuosittain. Myös vuoden kuluessa mahdollisesti tapahtuvat muutokset on raportoitava.

Jäljempänä olevasta tilastosta ilmenee Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön ja virkamieskomiteoiden sukupuolijakauma vuonna 2019. Sihteeristöä koskevat tilastot ovat peräisin ministerineuvoston sihteeristön henkilöstöosaston tilastoista, ja virkamieskomiteoiden tiedot norden.org-sivustosta.

Aiempina vuosina käytössä on ollut tilastoja, joista on käynyt ilmi paikallisesti palkattujen, pohjoismaisella sopimuksella työskentelevien ja opiskelija-avustajien sukupuolijakauma. Uuden järjestelmän vuoksi vuoden 2019 tilastoja ei ole käytettävissä.

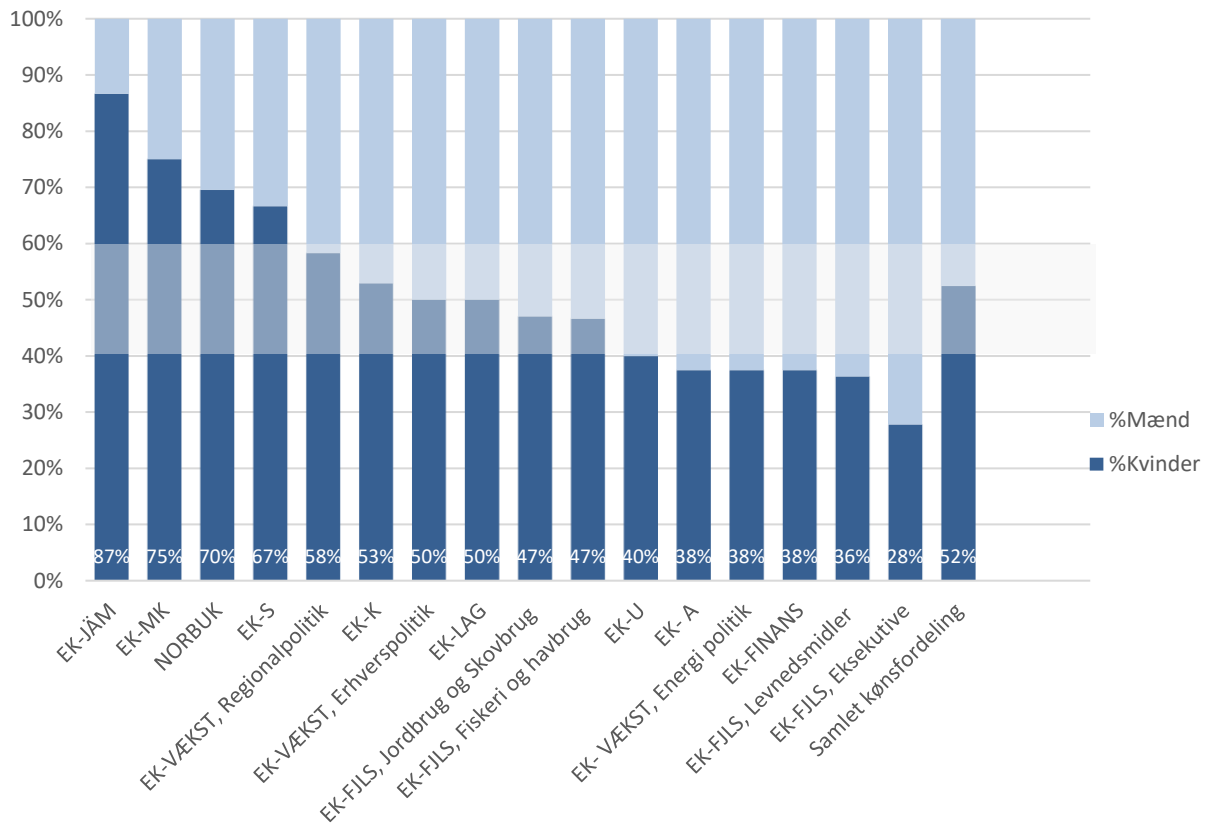
Kaavio 2: Pohjoismaisella sopimuksella palkattujen työntekijöiden sukupuolijakauma PMNS:ssä työtehtävittäin

Naiset ovat selkeästi yliedustettuna palvelu-, koordinointi- ja hallinnointitehtävissä. Palvelu- ja koordinointi-tehtävissä sukupuolijakauma on edelleen vinoutunut. Naisia on 80 % ja miehiä 20 %. Lisäksi naisten osuus hallinnointi- ja osastokoordinaattoriviroissa on 100 %. Baltian maissa on kolme toimistoa, joiden johtajista kaksi on miehiä. Prosentuaalisesti niissä ei voi päästä tasa-arvoon. Osastopäälliköiden sukupuolijakauma on tasainen, sillä sekä naisia että miehiä on kolme.

Sukupuolijakauma vaihtelee yhä virkamieskomiteoissa aloittain

Kaavio 2: Virkamieskomiteoiden ja NORDBUKin sukupuolijakauma

Virkamieskomiteoiden sukupuolijakauma vaihtelee komitean aihealueen mukaan. Vain kuusi komiteaa seitsemästätoista asettuu 40-60-jakaumaan. Sukupuolijakauma on vuonna 2019 tasainen elinkeinopolitiikan virkamieskomiteassa, jossa on nyt 50 % naisia ja 50 % miehiä. Vuonna 2018 naisia oli 29 % ja miehiä 71 %. Myös kulttuuripolitiikan virkamieskomitean sukupuolijakauma on tasoittunut vuoteen 2018 verrattuna, jolloin miehiä oli 38 % ja naisia 63 %. Tasa-arvopolitiikan virkamieskomiteassa, ympäristö- ja ilmastoasiain virkamieskomiteassa ja NORDBUKissa on enemmän naisia kuin miehiä, kun taas esimerkiksi työelämäalan, energiapolitiikan sekä talous- ja rahapolitiikan virkamieskomiteoissa enemmistö on miehiä.

Sukupuolijakauma on edelleen melko epätasainen energiapolitiikan, elintarvikeasiain virkamieskomitean, talous- ja rahapolitiikan sekä EK-FJLS:n toimeenpaneavassa virkamieskomiteassa, jossa voinoma on kasvanut. Vuonna 2018 EK-FJLS:n toimeenpaneavassa komiteassa oli 45 % naisia ja 55 % miehiä. Vuonna 2019 naisten osuus on 28 % ja miesten osuus 72 %. Yleisesti sukupuolijakauma on tasainen, ja sekä naisten että miesten osuus on 50 %, mutta eri aihealoittain esiintyy suurta vaihtelua.